

KIS LAP

† DEÁK FERENCZ. (Lásd a 82. lapon.)

DEÁK FERENCZ.

(Képpel a czímlapon.)

ÉG gyermekek vagytok, meg nem érthetitek,
Hogy mi volt Hazánknak e nagy hazafi.
Elmétek nem érti, ám kebletek érzi
Hogy Deákért könnyet kell hullajtani.

Ha azt mondom néktek, hogy esze fáklyája
Szeretett Honáért fénynyel lobogott,
Ha azt mondom néktek, hogy nagy, nemes szive
Drága Nemzeteért fönnen dobogott —

Ha azt mondom, hogy ő Király és a Nép közt
A szeretet lánczát újra megköté,
És ha azt mondom, hogy, mint egykoron Mózsés
Népét a rabságból ő kivezeté —

Ha elmondom, hogy bölés és igazságos volt,
Nagygyal és kicsinynyel nyájas egyaránt,
Hogy ragyogó szónok s mélyeszű tudós volt,
Hogy mindenkivel jól, szeretettel bánt —

Ha ezt mind elmondom, még keveset mondtam,
De eleget arra, ifju nemzedék,
Hogy mindnyájan oda borulva sirjára
Áldjátok az Ő szent emlékezetét!

KLÁRI N

SIGA j
s szí
irigy
megszólalt B

— Bizo

világon egy
ember így l
cserele ne egy
persze még
nem pipáztá

— Én.

felelt Zsiga

— No t

te még kicsi

— Már

Zsiga hetyke
olyan kis gy
két pipát is

— Meg

erős fiu vag
már javában
is, hiába, me
nem engedne

— Klá

szem ... ne
zavartan.

— Már

az ilyen öre
fiatal ember
azokét, akil
nem türném

parancsolga
vid ideig les
gyek oda, a

KLÁRI NÉNI NÖVENDÉKEI.

— Elbeszélés. —

(V. Folyt.)

SZIGA jó ideig csak némán bámulta s szinte látni lehetett, mennyire irigylő Bertók boldogságát. Végre megszólalt Bertók:

— Bizony csak nincs jobb dolog a világon egy jó pipa dohánynál! Ha az ember így kenelmesen füstölhet, nem eserélne egy kis királylával sem. Te ezt persze még nem ismered, ugy-e? Még nem pipáztál soha sem?

— Én... én... bizony még nem... felelt Zsiga kissé szégyenkezve.

— No természetes, nem is csodálom: te még kicsiny vagy, meg sem bírnád...

— Már mért ne bírnám meg? szólt Zsiga hetykélkedve. Nem vagyok én már olyan kis gyerek, ki tudnék szívni akár két pipát is egymás után.

— Meglehet... sőt hiszem is, mert erős fiu vagy s én olyan idős koromban már javában pipáztam. De ha akarnád is, hiába, mert Klári néni bizonyosan meg nem engedné.

— Klári néni?... az igaz... azt hiszem... nem engedné... felelt Zsiga zavartan.

— Már az ugy van, kedves barátom, az ilyen öreg nénik szeretik rontani a fiatal ember multságát. Persze csak azokét, akik tűrik. Például én bizony nem tűrném és nem is tűröm, hogy nekem parancsolgasson valaki. Most is csak rövid ideig leszek még itthon, aztán elmegyek oda, ahol a magam ura lehetek s

pompásan élhetek, nem oly unalmasan, mint ebben a nyomorult kis faluban.

— És hova akarsz menni? kérde Zsiga kíváncsian.

— Hová? Hát a fővárosba, a szép Budapestre! Az ám aztán a város! Egyszer már voltam ott s megint odamegyek és nem is jövök többé vissza. Tudom, te sem jönnél vissza soha, ha egyszer oda jutnál. Ott aztán nem kellene attól félned, hogy Klári néni megharagszik, ha kissé pipázol. Igazán sajnállak, pajtás, mert különben szívesen megkináltalak volna. Van még egy szép kis pipám, dohányom is van elég... adnék belőle.

— Add ide, megpróbálom, add ide! szólt Zsiga mohón.

— Ha épen kívánod, nem bánom. De figyelmeztetek, hogy másutt ne gyujts rá. Itt e csöndes, titkos helyen bátran pipázhatsz, itt nem lát senki.

Ezzel Bertók elővett zsebéből egy kis esereppipát, megtömte és Zsiga nagy elszántsággal rágyujtott. Amint az első szippantotta, majd hanyatt esett. Az erős, rosz dohány torkába, orrába futott s keserves könnyeket csalt ki szeméből, nyelvéről pedig majd leszedte a bőrt. Zsiga azonban vitézül füstölt tovább s titkon iparkodott elhíttetni magával, hogy ez a pipafüst tulajdonképen nagyon jó, csak ő neki kell kissé hozzászokni. Ugy tett tehát, mintha neki is nagy gyönyörűséget okozna a pipázás s mialatt nagy füstfelleget fujt a levegőbe, ismét megszólalt:

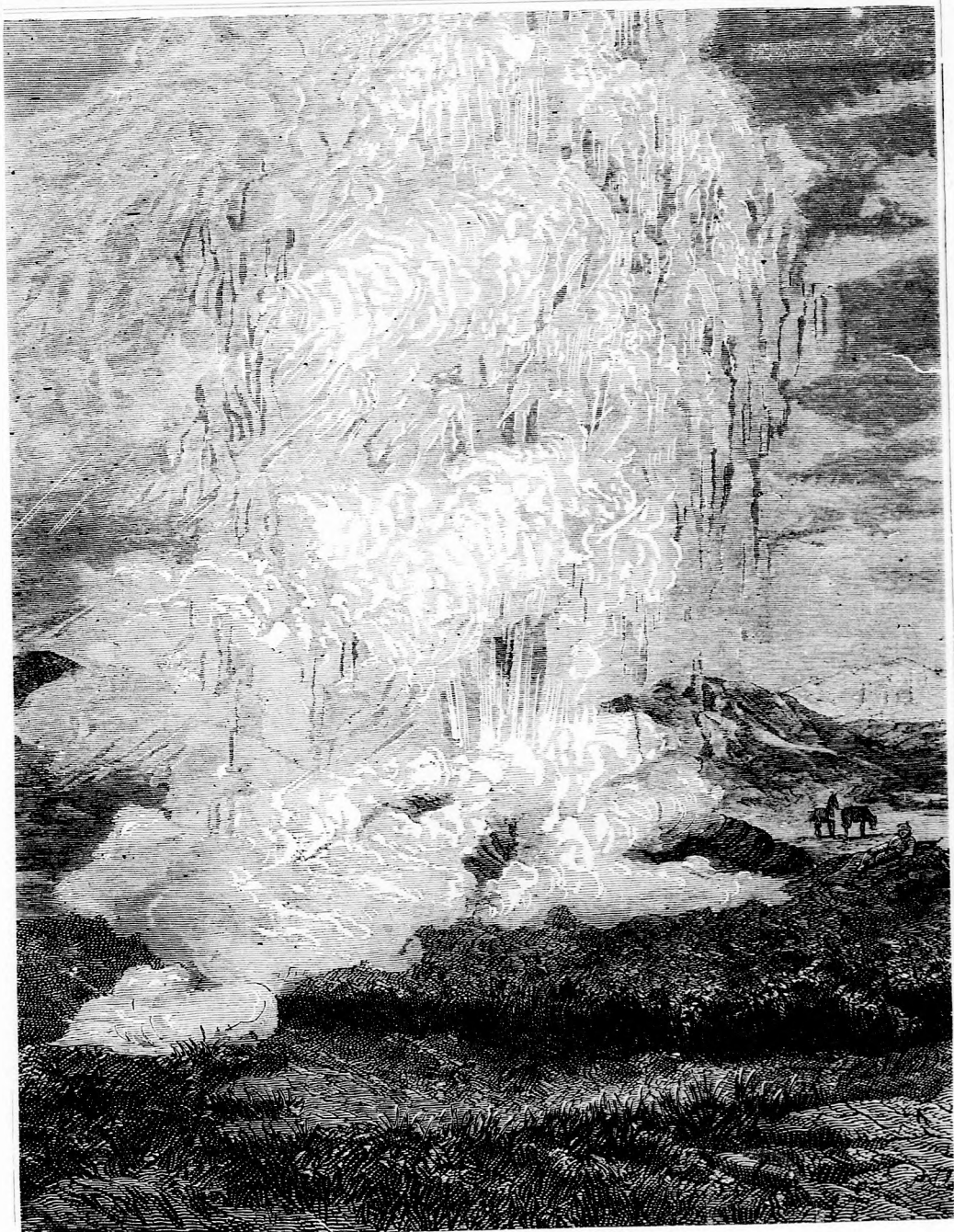
— De hát mondd csak, Bertók, ha csakugyan elmegy Budapestre, abba a

(Folytatása a 86. lapon.)

LESBEN ÁLLÓ TIGRIS. (Lásd a 94. lapon.)

A NAGY GEYSER IZLANDBAN. (Lásd a 95. lapon.)

(Folytatása a 83. laphoz.)

szép nagy városba, ott aztán mit fogsz csinálni, miből fogsz megélni?

— Hogy én mit csinálnék, miből élnék meg ott a nagy városban? szölt Bertók nevetve. Hahaha! Ilyet igazán csak olyan tapasztalatlan gyerek kérdezhet, amilyen te vagy. Ha én egyszer Budapestre jutok, akkor rövid idő alatt ur vagyok! Az bizony! Annyi ott a pénz, hogy szinte az utcán hever s akinek egy csöpp esze és ügyessége van, annyi pénzt keres, a mennyit csak kívánhat. Olyan koru fiuk, mint te, már a maguk lábán járnak, azaz nem parancsol nekik senki, önálló emberek.

— Micsoda? Hát én is megélhetnék ott? kérdé Zsiga bámulva.

— Meghiszem azt! Láttam én ott náladnál kisebb fiukat is a maguk emberségéből megélni. Persze, egy kis bátorság kell hozzá. Te nem mernél belefogni, mert bizony úgy látom, te kissé gyáva vagy.

— Mit? Én gyáva? Az nem igaz! Én mernék belefogni, ha akarnék.

— No akkor csodálom, hogy itt maradsz ebben az unalmas faluban. Megvaldom, nem irigylem sorsodat. Az a Klári néni örökké parancsolgat: »Zsiga, tedd ezt! Zsiga, ne tedd azt!« soha sem jöhetsz-mehetsz kedvedre. Pedig ha velem jönnél Budapestre, ott aztán a magad gazgája volnál, élhetnél kedvedre. Én szívesen segitenék neked az első napokban, míg beletanulnál, miként lehet a nagyvárosban könnyű módon sok pénzt szerezni. Ezer utja-módja van ám annak.

— Igen, Bertók... ez igazán nagyon szép volna... de tudod... azt hiszem, Klári néni nem engedné...

Bertók nagy nevetés között éppen mondani akart valamit, de Zsiga hirtelen fölugrott és eltávozott. Mi lelte? Nem akarta talán tovább hallgatni Bertók gonosz csábításait? Oh dehogya! Roszul lett, — a pipázástól. Az erős dohánytól feje elkábult, az egész világ forogni látszott vele s azt hitte, meghal, ha rögtön nem kap egy ital vizet. Bertók előtt azonban mégis restelte mutatni gyengeségét; hiszen akkor mindjárt bebizonyult volna, hogy még csak gyöngye gyerek. Bertók aztán folyvást csufolta volna. Zsiga pedig meg akarta mutatni, hogy ő már legény a talpán és azért is megtesz mindent, amit Bertók szokott tenni.

Mire hazaért, kissé már enyhült rosulléte, de feje nagyon fáj és egészen halovány volt, úgy hogy Klári néni szinte megrémült és rögtön ágyba fektette. Másnap reggelre Zsiga meglehetősen kiheverte a bajt és mert ismét jól érezte magát, nem is bánta meg tegnapi cselekedetét.

— Katona dolog! gondolá. Majd hozzászokom néhány nap alatt s aztán éppen úgy fogok füstölni, mint Bertók maga. A szénaboglyák mögé fogok járni pipázni, ott nem lát senki; Bertókkal is ott beszélhetek leginkább háborítatlanul. Olyan érdekes dolgokat beszélt arról a nagy városról, Budapestről... én persze nem mehetek vele... ámbár igazán szeretnék... de nem lehet... hogy hagyjam itt Klári nénit, meg jó kis hugomat Rózsikát? De legalább hallani szeretnék róla még többet.

Folyt. köv.)

A

A a
nau
drá

megélhetné
miből kész
kat, kést, f
ket és ezer
és ha só ne
ennünk s i
más ércze
nap már
kül élni.

Hon
tárgyakat
ezüst s m
nem tere
fán az al
és fárads
hogy ha
érez mély
hozzák e
nyákban

A
található
rendesen
rejtőzik
ket nem
értéktel
tudja, m
réz vagy
kifejti a

A
sokféleké
ban, A
tráliába
zül a

A B Á N Y Á B A N .

(Képekkel a 92. és 93. l.)

A arany-ezüst nem volna, nem volna szép csillogó ékszereink. drágaságaink; de ezek nélkül még megélhetnénk. Hanem ha vas nem volna, miből készítenék különféle szerszámainkat, kést, fejszét, szögeket, kereket, gépeket és ezerféle egyéb szükséges tárgyakat; és ha só nem volna, izetlen ételeket kellene ennünk s így tovább: réz, ólom és minden más érczre nagy szükségünk van, mai nap már meg nem tudnánk ezek nélkül élni.

Honnan vesszük mindezen hasznos tárgyakat? A kés, a fejsze, arany és ezüst s más fémekből készült tárgyak nem teremnek ám úgy készen, mint a fán az alma. Nagyon keserves munkába és fáradságba kerül míg úgy elkészül, hogy hasznát vehessük, mert minden ércz mélyen a föld alatt rejlik s onnan hozzák elő a bányászok, kik lent a bányákban dolgoznak.

A bányákban is csak igen ritkán található valamely ércz tiszta állapotban; rendszeren igen apró szemecskékre oszolva rejtőzik a kőben, úgy, hogy aki e köveket nem ismeri, eldobná, mint valami értéktelen kavicsot. De a bányász jól tudja, melyik kőben szokott arany, ezüst, réz vagy vas rejtőzni s nagy fáradsággal kifejti a sziklából.

A bányák természetesen nagyon sokfélék. Aranybányák vannak Európában, Amerikában, Afrikában és Ausztráliában s az európai aranybányák közül a magyarországiak leghiresebbek.

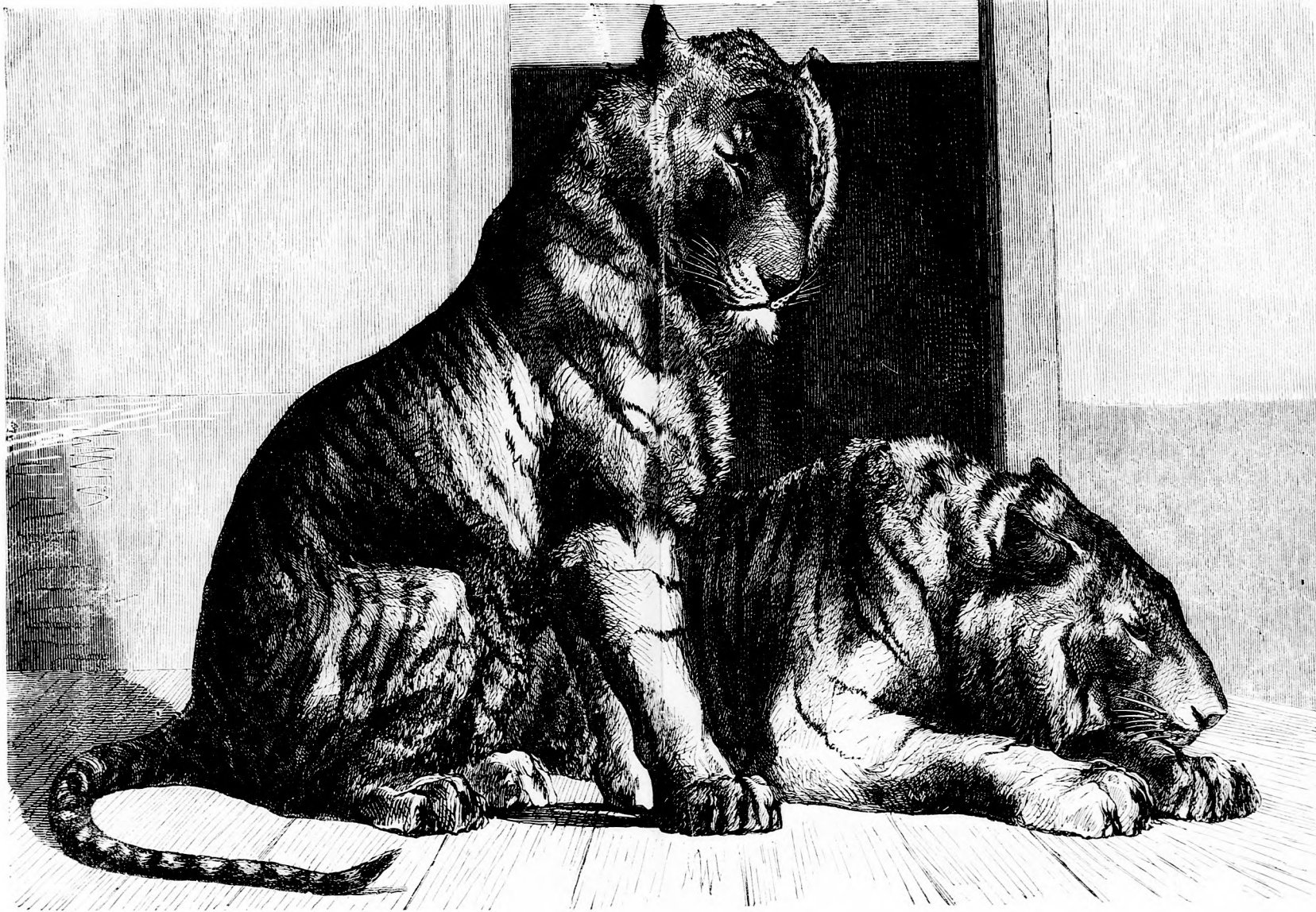
Más bányákban ezüstöt, ólmot, vasat, rezet stb. ásnak, meg másokban sót, kőszenet, mely fűtésre és tüzelésre használtatik. A mi szép hazánkban majdnem minden ércz található. Csak egy drága és szép ércz van olyan, mely nem találtatik sehol más országban, csupán Oroszországban, s ezen ércz: a platina, mely ezüsthöz hasonló s ritkasága miatt nagyon drága.

Mint mondtam, az érczek kőbe veigyülve rejtőznek a föld mélyében; természetes tehát, hogy mélyen kell ásni a föld alá, hogy hozzájuk lehessen jutni. E földalatti nagy üregek, a hol az érczköveket ássák, bányáknak neveztetnek. Némely bánya nem igen mélyen fekszik, de van olyan, mely sok száz lábnyira mélyed s aztán jobbra-balra szétágazik. Eleinte a legtöbb bánya meglehetősen tágas, úgy hogy kényelmesen lehet járni; de minél tovább jutunk, annál szűkebbek a folyosók, végre oly alacsonyok, hogy csak meghajolva lehet előrehatolni, sőt sok helyen a bányamunkás csak hanyatt fekvé dolgozhatik, úgy hogy alig bir a kalapácsal kitörni egyes darabokat a sziklából. A nap világa soha sem hat be a föld alatti mély üregekbe s a bányászok apró lámpák halvány fényénél végzik nehéz munkájokat, nem tudják, mikor van nappal, mikor éjjel, mert ott a mélységben örökké sötét éjszaka uralkodik. Nem is jönnek föl mindennap a szabad levegőre; hanem rendszeren egész héten át lent vannak és csak vasárnapra jönnek ismét ki, hogy isten szép világában, a nap ragyogó fényében gyönyörködjenek. És épen mert ilyen nehéz a bányász

munkája, némely országban az elítelt rabokat kényszerítik bányamunka teljesítésére; így különösen Oroszországban az olombányákban csupán rabok dolgoznak, kik közül csak kevesen bírják ki sokáig ez életet; mert az olombányákban oly levegőt szívnak a szerencsétlen munkások, melytől rövid idő alatt gyógyíthatlan betegségbe esnek.

Vannak bányák, melyekben, mint a ház emeletei, számos folyosó van már egymás alá ásva némelyilyen banyaüreg több mértföldnyi hosszu. Az összegyűjtött érczkövet, melyekből aztán az aranyat, ezüstöt, vasat kiolvasztják, apró taligákon hordják föl a szabadba vagy legalább a kijáratig. Mert nem minden bányának van kapuhoz hasonló bejárata. [Sok bányába úgy kell le-

ereszkedni, mint a kutba s csak e mélyakna fenekén ágaznak el a banyaüregek. Már abból, amit eddig mondtam, lát-

FOGOLY TIGRISEK. (Lásd a 94. lapon.)

hatjátok, mily nehéz munkát végez a bányász, aki számunkra a hasznos érczket megszerzi. De nemcsak nehéz, hanem

igen veszedelmes is a bányamunka; semmiféle más munkánál nem érheti az embert annyi szerencsétlenség, mint a bányá-

szatnál. — Egyik nagy veszedelem a beomlás. A bányászok nagy óvatossággal ássák ugyan az alacsony, keskeny üregeket, melyekben az érczkövet keresik; meg is támogatják a boltozatot; de ha puha, omló földrétegbe jutnak, sokszor megesisik, hogy a banyaüreg fölött levő nagy tömeg föld beszakad és agyonnyomja a munkásokat. És akiket agyon nem nyom, azoknak még borzasztóbb a sorsuk, el vannak zárva a világtól, mélyen a föld alatt, honnan többé ki nem szabadulhatnak, mert míg segítség érkezik, míg a beomlott földet kívülről eltakarítják, addig az ott bent rekedt szerencsétlen ember

rek meghalnak éhen. — A másik veszedelem a víz. Azt talán tudjátok, hogy a víz föld alatti ereken szivárog, ezekből kapják a mi kutaink is a vizet, ezekből fakadnak a források. Megtörténik gyakran, hogy midőn a bányász mélyen a föld alatt ás, hirtelen nagy vizsugár bugyan ki és megtölti a szűk üreget; a kik távol, talán egy mértföldnyi hosszú akna végén dolgoznak, nem is sejtik a veszedelmet, csak midőn már elzárja a víz az utat előlük. Némely bánya annyira megtelik vízzel, hogy többé belé sem lehet menni s az ilyen bányában levő kincs aztán veszve van. Csak a sóbányáknak lehet hasznukat venni még akkor is, mikor a víz elöntötte. A víz tudniillik felolvasztja és magába veszi a sót; így hát kiszivattyúzzák a vizet s nagy üstökben főzik. A víz elpárolog, a só pedig ott marad az üst fenekén. Ilyen sóbánya van Magyarországon is a felvidéken, Sárosmegeye Sóvár helységében.

De nemcsak a föld és a víz fenyegeti veszedelemmel a bányászt, hanem a tűz is. Hogy lehet tűz a föld alatt? fogjátok kérdeni, — hiszen ott csupán kő és föld van, hát mi gyul meg? A levegő! Igen bizony. Tudom sokan vannak köztek, kik már láttak légszeszt, vagy, mint közönségesen nevezik, gázt égni utcai lámpásokban, boltokban. A gáz nem levegő ugyan, hanem egy láthatatlan anyag, mely összevegyül a levegővel s ha olyan helyre, hol ez nagy mértékben megtörtént, égő gyertyával lépnek be, az egész levegő hirtelen iszonyu robajjal lánggra lobban s mindent megöl, összerombol, mintha puskaport robbantanának

fel. Különösen a kőszénbányákban fordulnak elő ilyen gázok, mert legfőképen a kőszénből párolognak ki s régebben tömérdek ember vesztette ez által életét, mikor a munkások, semmi rozsat sem gyanítva, lámpájukkal beléptek a bányába, mely távollétük alatt megtelt gyulékony gázokkal. Most azonban már tudnak e bajon segíteni, mert egy Rumkorff nevű derék férfi oly lámpát talált föl, melynek lángja nem gyújtja meg a gázt. Ez a lámpa pedig csak olyan, mint a többi közönséges olajlámpa, csak hogy a láng fölött dróthálózat van. A dróthálózatnak pedig az a tulajdonsága, hogy az égő lángot lehüti s ezt akárki megpróbálhatja otthon. Tartsatok az égő gyertya lángja fölé egy dróthálót s meglátjátok, hogy a láng, mely különben mindenen keresztül tud törni, a dróthálózaton nem megy keresztül, csak a gőz repül ki a keskeny nyílásokon. Mihelyt az ilyen dróthálózattal ellátott lámpa oly helyre jut, hol veszedelmes gázok gyűltek össze, azonnal kialszik s így nem történhetik semmi veszedelem. Ebből is láthatjátok, milyen fontos dolgot mivelnek a tudósok, mikor a különböző anyagok sajátságait kifürkészik.

A bányamunkások, kik napról-napra és évről-évre a föld mélyében dolgoznak s ott számos bajokkal és veszedelmekkel küzdenek, többnyire nagyon babonások is, mindenféle titkos szellemekben, bányarémekben hisznek; a felvilágosult, tudós emberek hasztalan magyarázzák, hogyan és miképen áll a dolog; ők szentül meg vannak győződve, hogy bányatündérek őrzik a föld mélyében a kincseket s az

oda hatoló emberek hoznak, a szent tündérek-é.

Számos ember látta egy ilyen mesés öreg bányász, most nektek is megmutatnám: sélte:

Régen, mikor a kis fiú voltam, láttam egy rék bányamunkást, a neve Igen be volt, de még nem mertem megkérni, mert nem voltam gazdája a széknek, a mint több voltam, hoztak föl a szék sokszor egész haszontalan, nem volt semmi, nem kapott semmi, a ládjával együtt elment. De azért megmaradt tőlem, mert a bernek, gyermekek csak dolgoztak.

Egy nap, mikor meglátottam a mély üregben s megkértem, hogy kerültek kincsek a bányában észrevétel nélkül, akadt s alig látszott egy kis nyílás, a világosság a mélybe hőkent, de nem semmitől. Azt mondta, ugyan, de nem nagy csodák, a földalatti ter-

oda hatoló emberre vészt vagy szerencsét hoznak, a szerint, hogy jó vagy rossz tünetek-é.

Számos mesét is tudnak effélékről s egy ilyen mesét, melyet nem régen egy öreg bányásztól hallottam, elmondok most nektek. Az öreg bányász ezt mesélte:

Régen, nagyon régen, mikor én még kis fiú voltam, élt a mi falunkban egy derék bányamunkás, kinek Gergely volt a neve. Igen becsületes, szorgalmas munkás volt, de mégis nagyon szegény maradt, mert nem volt neki szerencséje. A bánya gazdája a szerint fizette a munkásokat, a mint több vagy kevesebb becses ércet hoztak föl a bányából. Gergely pedig sokszor egész héten át dolgozott és csak haszontalan kövekre akart, melyekben nem volt semmi arany vagy ezüst és így nem kapott semmi fizetést, úgy hogy családjával együtt bizony nagy szükségben élt. De azért Gergely nem csüggedett, megmaradt továbbra is becsületes embernek, gyermekeit is jóra tanította és csak dolgozott tovább szorgalmasan.

Egy napon Gergely megint ott dolgozott a mély bányában, egy szűk kis üregben s megint csak haszontalan kövek kerültek kalapácsa alá. Egyszerre azonban észrevette, hogy nagyon puha földre akadt s alig vágott belé néhányszor, hát egy kis nyílás támadt, melyen át fényes világosság áramlott ki. Gergely meghökkent, de mint igazi bányász, nem félt semmitől. A nyílás nagyon szűk volt ugyan, de mégis keresztül bujt rajta s nagy csodálkozására egy tágas, fényes földalatti terembe jutott. És amint föl-

egyene-edett, még inkább elbámult. Az egész terem tele volt nagy arany és ezüst kincsekkel, minőket még soha sem látott.

Még magához sem tért bámulatából, midőn egy sajátságos kis emberke hirtelen odaugrott eléje: olyan kicsi volt, mint egy három éves fiú, de hosszú szakállja, nagy feje, fenyegetően villogó szeme mutatta, hogy ez nem gyermek. Gergely rögtön tudta ki ez: a bányarém, a gonosz bányaszellem! Ekkor bizony kissé megijedt.

— Ki vagy, mit keressz itt? kérde fenyegető hangon a bányarém.

Gergely elmondta őszintén, miképen jutott e helyre s a bányarém egy pillanattig gondolkodott, aztán így szólt:

— Jól van, ez egyszer megkegyelmezek, nem bántalak, ha megígéred, hogy soha senkinek sem árulod el, mit láttál itt. Ha megőrzöd a titkot, gazdaggá teszek.

— Kivánj bármit egyebet, csak ezt ne! felelt Gergely. — Ezt nem ígérhetem, mert kötelességem bejelenteni gazdámnak, ha gazdag arany és ezüstérczre találok. Gazdámé a bánya és minden kincs, ami benne van.

— Hűséged nem használ gazdának, mert ha nem teljesíted parancsomat, akkor e helyről többé ki nem jutsz soha. Tehát gondold meg jól. Vagy dugzardogasz élni, vagy ide temetlek s gyermekeid árván maradnak, koldusok lesznek. Gondold meg!

— Nincs mit meggondolnom, felelt Gergely. Nem kell nekem a kincs és gazdagság, ha lelkiismeretem nem tiszta. In-

kább meghalok, hogysen kötelességemet megszegjem!

Alig mondta ki e szavakat, irtóztató rohaj hallatszott s Gergely kábultan rogyott a földre. Mikor ismét eszméltre tért, látta, hogy egymaga van, s a terem minden oldalról el van zárva; a kis nyílás eltűnt. Többé ki nem mehet. Szeren-

csétlenségére, mikor bebujt, szerszámaint kint hagyta és így még csak kísérletet sem tehetett, hogy keresztül törje a falat és megszabaduljon. Megnyugodott tehát sorsában, imádkozott és várta a halált.

Otthon azonban, midőn Gergely a szokott időre nem tért haza, nagy szomorúság támadt, keresték mindenfelé, de

A BÁNYÁBAN. I. A bejárás. (Lásd a 87. lapon.)

hasztalan; csak szerszámaint találták meg azon a helyen, hol legutoljára dolgozott s a többi bányászok azt mondták:

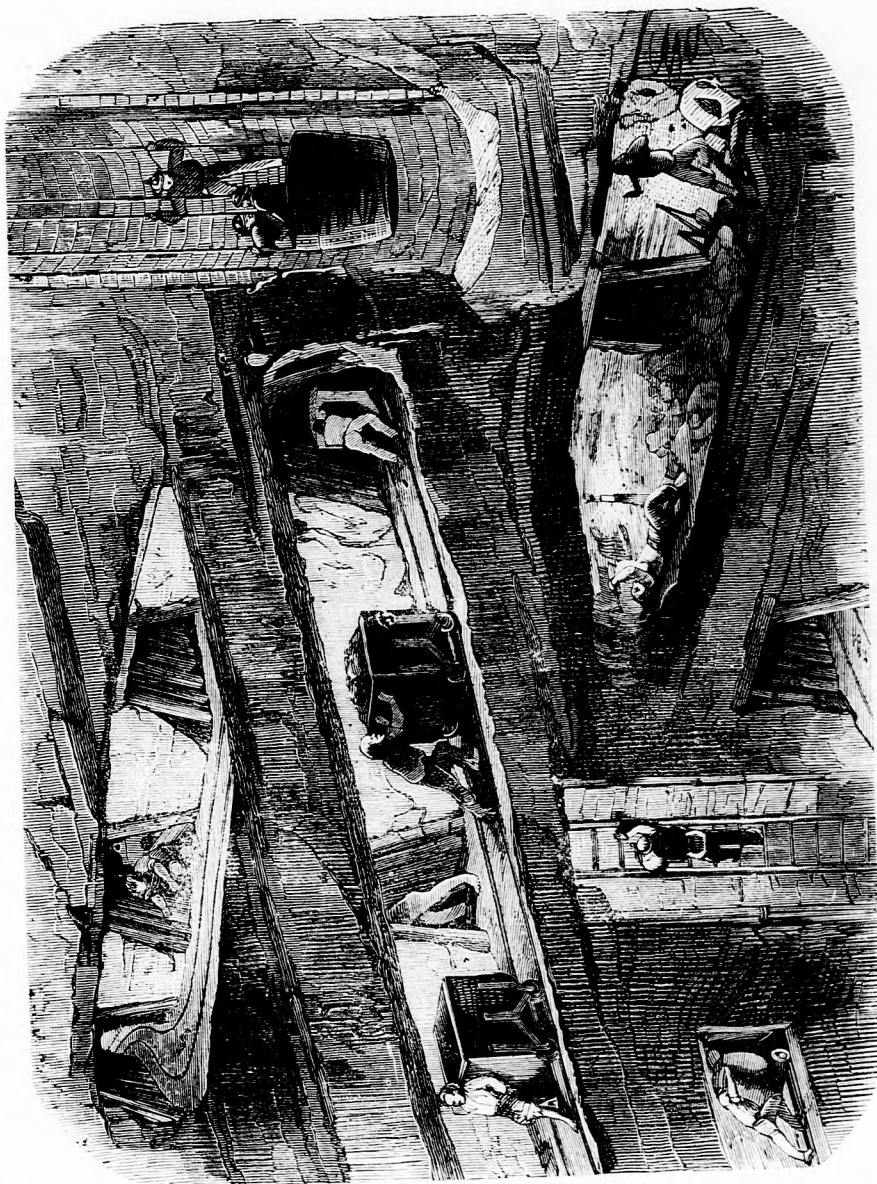
— Bizonyosan elragadta a bányárem. Soha sem fogjuk többé látni derék pajtásunkat.

Azonban Erzsike, Gergely tizenöt éves leánya, ki szintén kereste apját a bányában, halkán így szólt Gyurihoz, az ő tizenkét éves testvéréhez:

— Gyuri! Az imént, mikor itt álltam magamban és sirtam kedves apánk miatt, egy piczike kis leányka tűnt hirtelen előmbe s azt mondta: atyád él, egy barlangba van elzárva, épen itt lábaid alatt.

— Ez a jó bányatündér volt! kiáltá Gyuri. — Fogjunk rögtön munkához és szabadítsuk ki kedves apánkat.

(Folytatása a 94. lapon.)

A BANYÁBAN. II. A bányá mélyében. (Lásd a 87. lapon.)

(Folytatása a 92. laphoz.)

És a két gyermek azonnal hozzáfogott a munkához. Gyöngék voltak ugyan, de a szeretet megerősíté karjaikat s talán a jó tündér is segített, mert néhány órai munka alatt olyan mélyre ástak, hogy tiz erős bányásznak is elég lett volna. Egyszerre aztán keresztültört a barlang fala s bejutottak a titkos kincsterembe.

A derék Gergely még élt s gyermekeivel együtt hálát adott Istennek megmentéséért.

Mindjárt másnap pedig Gergely sietett a bánya gazdájához és elmondta neki, milyen gazdag arany és ezüst érczekre talált a bányákban. A bánya gazdája pedig, hallván Gergely hü és becsületes viseletét, azzal jutalmazta meg, hogy a talált gazdag kincseket megosztotta vele és így Gergely dúsgazdag lett s boldogan élt jó gyermekeivel még sokáig.

A TIGRISEKRŐL.

— I. Fogoly tigrisek. — II. Lesben álló tigris. —

(Képekkel a 84. és 88—89. lap kon.)

HA a mi kedves kis cziczánk tudná, milyen hatalmas rokonai vannak meszsze a meleg éghajlat alatt, ugyancsak büszke lenne fajtájára. Mert azt talán már tanultátok a természetrajzból, kis olvasóim, hogy a ma skák családjához tartozik az oroszlán, és a még félelmesebb meg vérszomjasabb és ragadozóbb tigris is. Mi a tigrist csak állatseregletekben (menaszériákban) fogva látjuk s bizony sokkal jobb is, mintha szabadban találkoznánk vele.

A tigris magyságra nézve közelit az oroszlánhoz, csak hogy teste hosszukásabb, karesubb, feje gömbölyűbb és nincs

sörénye. Bőre fölül sárgás vörös, oldalán fekete csíkokkal, negyedfél láb hosszú farkán fekete gyűrűs szőr van, ajkait pedig hosszú bajusz-szálak díszítik.

Hazája kizárólag Ázsia, még pedig itt is főleg csak Keletindia és az ennek közelében levő nagy szigetek, hol örökös rettegésben tartja az embereket, mert a tigris a legveszedelmesebb fenevad, vakmerőbb, kegyetlenebb és torkosabb, mint az oroszlán, és hozzá ravasz és alattomos. Prédáját ritkán támadja meg nyiltan, mint az oroszlán, hanem még kisebb állatokhoz is óvatosan, titkon közeledik, kerül a küzdést és veszedelmet s csak akkor válik igazán rettenetessé, mikor az éhség bántja, vagy ha megsebesítették: ilyenkor szörnyű dühében eszeveszett bátorsága van s nem riad vissza semmiféle veszedelemtől. De amit régebben írtak, hogy a tigrist épenséggel nem lehetne egy csöppet sem megszelidíteni, az nem való, mert a kicsiny korában elfogott tigris épen úgy megszereti ápolóját, mint az oroszlán s még játszik és enyeleg is vele.

Hanem vad állapotban persze rettentő pusztításokat visz végbe. Ha valamely falu közelében néhány tigris ütött tanyát, rövid idő alatt elpusztul minden házi állat, sőt megtámadják az embereket bent a faluban is, úgy, hogy senki sem mer kilépni a házból. Vadászni pedig a tigrisre nagyon veszedelmes mulatság, mert a tigris oly roppant erős, hogy a lovast futtában lerántja a lóról és fogai közt elragadja a sűrű erdőbe. A ló maga is nagyon fél a tigristől s nem lehet rábírni, hogy nyugodtan megálljon s ideje legyen a vadásznak lövésre. Ezért leginkább elefántra ülnek a vadászok, midőn tigrisek ellen indulnak; az elefánt bátrabb és nyugodtan megáll szemben a tigrirel, úgy hogy a vadász bizton célozhat. De ha a lövés nem jól talált, akkor nagy a baj, mert a tigris ráugrik az elefántra s ekkor az elefánt is védi magát,

még pedig úgy gát, mert más tárol a veszed a vadász is föl menekülni a tig

TENGERI V

RETTEN
Tajték
Tán b
Sistere

Nézzé
Szerző
A min
A teng

A szel
F u j t
Ezzel
A kis

Ni, m
Frány
A szel
Két p

A NAGY G

(K)

HA VAN egy
nak bal sa
sze a nagy te
kora egy szig
Az emberek,
csak keveset
nagy-világban
onnan kijutni
kis részében l
északon, hogy
áll a tél és ta
nagy viharok
jéghegyek us

még pedig úgy, hogy földhöz vágja magát, mert másképp nem tudja lerázni hátáról a veszedelmes ellenséget, Így aztán a vadász is földre potytyan s bajosan tud menekülni a tigris elől.

TENGERI VIHAR — A KÁDBAN.

(Képpel a 96. lapon.)

RETTENETES zivatar!
Tajtékkzik a hullám!
Tán bizony menydörög is,
Sistereg a villám.

Nézzétek e viharok
Szerzőjét, a Bódit:
A mint egy kiesiny hajót
A tengerbe lódit.

A szeleknek barlangja:
Fujtató kezében.
Ezzel kavart föl vihart
A kis kád vizében.

Ni, még az öcs is segít,
Fránya kis Pityúja:
A szelet a tengerbe
Két pófára fűjja.

A NAGY GEYSER IZLANDBAN.

(Képpel a 85. lapon.)

HA VAN egy térképetek Európáról, annak bal sarkában, egészen fönt, messze a nagy tenger közepén láthatók jókora egy szigetet, melynek Izland a neve. Az emberek, kik e szigeten élnek, ugyan csak keveset tudnak arról, mi történik a nagy-világban, mert arra a szigetre és onnan kijutni csak az esztendőnek egy kis részében lehet. Oly magasan fekszik északon, hogy már szeptember elején beáll a tél és tart május elejéig, a tengeren nagy viharok uralkodnak, jégmezők és jéghegyek usznak és így a hajózás lehe-

tetlen. De még a nyári időben is szomorú ott az élet: csak kevés bokor, moha és gyér füvecske nő, mert az egész föld csupa sziklából áll.

Izland szigetének nevezetessége azonban nem ebből áll, hanem abból, hogy itt van egy tűzhányó hegy, a Hekla, mely még mai napig is okádja a tüzet és forró hamut; de még ez sem a legfőbb nevezetessége, mert tűzokádó hegyek vannak más országokban, — hanem a legsajátságosabb természeti tünemények egyike, a nagy Geysir, az csak Izlandban látható.

Mi az a Geysir? — Vizokádó tölcser a földben. Óriási szökőkuthoz hasonlít, mely koronként csöndes, pihen, de aztán egyszerre roppant erővel kitör. Ilyen vízhányó sok van Izlandban s a legnagyobbikat, melyet a mai rajzon láthattok, az izlandiak »nagy Geysir«-nek nevezték el. Ez egy alacsony domb tetején van s forrása két öl széles és 70 láb mély tölcserből áll, mely körül 50 láb széles medence terül el. A medence rendszeren tele van zöldes színű, tiszta vízzel: időnként mélyen a föld alatt tompa dörgés hallatszik s erre a medence vize dagadni kezd, nagy gőzbuborékokat hány s felforr. Ez tart egy-két napig, míg egyszerre bekövetkezik a kitörés. Ekkor a víz hirtelen, mintha óriási fecskendőből lőné ki, több mint száz láb magasra szökken föl s roppant gőzfelhőt terjeszt maga körül s a földalatti mélységből nagy köveket is hoz fel és szór szerte maga körül. A kitörés nem mindig egyformán sokáig tart; gyakran néhány óra mulva már véget ér és a medenczében a víz ismét oly csöndes, mint azelőtt.

E vízhányó tölcserék kitöréseit ugyanaz okozza, ami a tűzokádó hegyekét, t. i. a föld belsejében levő tűz, mely a hozzá jutó víz egy részét hirtelen gőzzé változtatja és a tölcserben levő víztömeggel együtt magasra fellöki.

A TENGERI VIHAR — A KÁDBAN. (Lásd a 95. lapon.)

Felelős szerkesztő: **Forgó bácsi**. Kiadó-hivatal: Budapest barátok tere, 7-ik sz. Athenaeum-épület.
 Kiadja és nyomatja az Athenaeum irodalmi és nyomdai részv. társulat.
 Megjelen hetenként egyszer, 16 oldalon.